

Ákærður Ragnar greiði málsvarnarlaun til skipaðs-
talsmanns síns, Gunnars Þorsteinssonar hrm., kr. 100.00.

Ákærðir Karl, Þórarinn og Magnús greiði in solid-
um allan annan kostnað sakarinnar að $\frac{4}{5}$ hlutum, en
ákærðir allir að $\frac{1}{5}$ hluta.

Dómi þessum skal fullnægja með aðför að lögum.

Mánudaginn 30. október 1939.

Nr. 120/1937. **Bjarney Einarsdóttir og Halldóra
Hafliðadóttir f. h. ófjárráða barna
sinna, Sigurgeirs og Bjarneyjar Ingi-
bjargar** (Guðmundur I. Guðmundsson)
gegn

**Dánarbúi Elíasar Kristjáns Sigur-
geirssonar** (Sveinbjörn Jónsson).

Ágreiningur milli erfingja látins manns og lána-
drottna dánarbús hans um líftryggingarfé hans.

Dómur hæstaréttar.

Áfrýjendur, sem hafa að fengnu áfrýjunarleyfi 30.
sept. 1937 skotið máli þessu til hæstaréttar með
stefnu 13. okt. s. á., hafa krafizt þess, að hinn áfrýj-
aði úrskurður verði úr gildi felldur og að þeim verði
viðurkenndur eignarréttur að líftryggingarskirteini
nr. 165169, að upphæð kr. 10000.00, útgefnu 17. okt.
1930 af Brand- og Livsforsikringsaktieselskabet Svea
til handa Elíasi Kristjáni Sigurgeirssyni, með tilheyr-
andi rétti til að taka við téðri fjárhæð með vöxtum
og kvitta fyrir hana. Svo krefjast áfrýjendur máls-
kostnaðar af stefnda bæði fyrir skiptarétti og hæsta-
rétti eftir mati dómsins. Stefndi krefst staðfestingar

á hinum áfrýjaða úrskurði og málskostnaðar fyrir hæstarétti eftir mati dómsins.

Meðal þeirra spurninga, er svara skyldi, er Elías Kristján Sigurgeirsson baðst líftryggingar þeirrar, er að framan getur, var sú spurning, hvort hann ætlaði að kaupa trygginguna til framfærslu fjölskyldu sinni, til tryggingar lánardrottnum sínum eða í öðru skyni. Var spurningunni svarað þannig, að tryggingin væri keypt til „Omsorg for Familie“. Umboðsmaður félagsins hefir látið svo um mælt, að Elías hafi skýrt tekið það fram, að tryggingin ætti að vera „Til framfærslu fjölskyldu hans, ef hann félli frá.“ Samkvæmt þessu þykir mega telja, að Elías hafi nægilega skýrt kveðið á um það, að tryggingin skyldi keypt til framfærslu sinna nánustu, ef hann félli frá, en ekki keypt til hagsmuna lánardrottnum hans. En af þessu leiðir, að telja verður, að honum hafi hlotið að vera það ljóst, að þessum tilgangi hans yrði því aðeins náð, eins og á stóð, að tryggingarféð yrði, ef til kæmi, undan aðför og öðrum aðgerðum til hagsmuna lánardrottnum hans dregið. Slika ráðstöfun, sem nú var greind, verður almennt að telja lögmæta, sbr. 32. gr. laga nr. 19 4. nóv. 1887 og 26. gr. gjaldþrotaskiptalaga nr. 25/1929. Með þú Elíasar virðist að vísu vera farið eftir III. kap. skiptalaganna, en meðferðar á því eftir 31. gr. áðurnefndra laga nr. 25/1929 hefir ekki verið krafizt, svo að um riftingu á téðri ráðstöfun hans er ekki að tefla. Og ekki verður ráðstöfuninni hnekkt í þessu máli vegna ákvæða 25. gr. erfðatilskipunar 25. sept. 1850, því að þau varða ekki skipti erfingja og lánardrottna. Loks geta ákvæði 2. málsl. 85. gr. skiptalaganna ekki komið stefnda að haldi í máli þessu, með því að þau ákvæði taka einungis til óefndra gjafaloforða,

en í máli þessu er svo háttað, að það var innt af hendi, er nauðsynlegt var til þess, að tryggingarféð yrði greitt að Elíasi látnum.

Sú athugasemd stefnda, að ráðstöfun Elíasar oftnefnd sé ólögmæt af þeirri ástæðu, að ekki sé ákveðið nægilega skýrt, hverjir skuli njóta góðs af henni, þykir ekki heldur hafa við rök að styðjast. Elías átti móður á lifi og barn í vonum, er hann baðst tryggingarinnar. Þar sem hann ákveður, að tryggingin skuli vera til framfærslu fjölskyldu sinnar, þá virðist mega líta svo á, að hann sé einmitt að hugsa fyrir þessum nánustu skyldmönnum sínum, sem honum var lögskýlt að framfæra. Með því að móðir Elíasar og barnsmóðir f. h. barna sinna og hans hafa sótt mál þetta saman og hvorug hefir véfengt hinnar aðild, þá verður, án nokkurrar úrlausnar annars um skipti þeirra sín á milli í þessu sambandi, að telja þær rétta aðilja í máli þessu gagnvart búi Elíasar Kristjáns Sigurgeirssonar.

Samkvæmt framanskraðu þykir verða að taka ofangreindar kröfur áfrýjenda um líftryggingarskirteinið til greina.

Krafa áfrýjenda um málskostnað fyrir skiptarétti verður ekki tekin til greina þegar af því, að 3. málsg. 185. gr. laga nr. 85/1936 tekur ekki til meðferðar þessa máls fyrir skiptarétti, sbr. 222. gr. téðra laga.

Eftir úrslitum málsins fyrir hæstarétti þykir rétt að dæma stefnda til þess að greiða áfrýjendum málskostnað fyrir þessum dómi, og þykir málskostnaður sá hæfilega ákveðinn 300 krónur.

Uppskrift á dánarbúi oftnefnds Elíasar Kristjáns Sigurgeirssonar fór fram 14. okt. 1933. Á skiptafundi 1. maí 1934 var lögð fram skrá yfir eignir

búsins og skuldir, enda kom þá fram krafa sú um líftryggingarféð, sem áfrýjendur gera í þessu máli. Sakir mótmæla af hálfu lánardrottna búsins var ágreiningsatriðið sótt og varið fyrir skiptarétti, og var þeim aðgerðum ekki lokið fyrr en 6. apríl 1936, er málið var tekið til úrskurðar. Þessi langi dráttur hefir ekki verið nægilega réttlættur. Hæstaréttarstefna var útgefin 13. okt. 1937, og hefir málið síðan hvílt hjá umboðsmanni áfrýjenda nærfellt 2 ár, og hefir sá langi dráttur alls ekki verið réttlættur. Verður að átelja þenna drátt á málinu bæði í héraði og fyrir hæstarétti.

Því dæmist rétt vera:

Hinn áfrýjaði skiptaréttarúrskurður er úr gildi felldur og viðurkennist áfrýjendum eignarréttur að framangreindu lífsábyrgðarskirteini með tilheyrandi rétti til að taka við fjárhæð þess með vöxtum og kvitta fyrir hana.

Málkostnaður fyrir skiptarétti fellur niður.

Stefndi, dánarbú Elíasar Kristjáns Sigurgeirssonar, greiði áfrýjendum, Bjarneyju Einarsdóttur og Halldóru Hafliðadóttur f. h. barna sinna ófjárráða, Sigurgeirs og Bjarneyjar Ingiþjargar, 300 krónur í málskostnað fyrir hæstarétti.

Dóminum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Úrskurður skiptaréttar Ísafjarðar 26. apríl 1937.

Á skiptafundum í búi Elíasar Kristjáns Sigurgeirssonar, stýrimanns frá Ísafirði, er druknaði í ágúst 1933, hefir

Harald Aspelund, umboðsmaður á Ísafirði, f. h. móður hins látna, Bjarneyjar Einarsdóttur á Ísafirði, og Halldóru Hafliðadóttur í Berurjóðri á Snæfjallaströnd sem móður og fjárhaldsmanns ómyndugra óskilgetinna barna hins látna, Sigurgeirs og Bjarneyjar Ingibjargar, krafizt þess, að liftryggingarfé hins látna frá tryggingarfélaginu „Svea“, kr. 10000.00, yrði afhent nefndri móður hins látna og nefndum börnum hans og að upphæð þessi renni ekki inn í bú hins látna.

Kröfu þessari var mótmælt af ýmsum kröfuhöfum búins og Óskari Borg, cand. juris á Ísafirði, fyrir þeirra hönd og þess krafizt, að andvirði skirteinisins renni inn í búið.

Sátta var leitað um ágreining þenna, en árangurslaust, og hefir málið verið sótt og varið af umboðsmönnum aðilja, að mestu utan réttar síðan á skiptafundi 6. ágúst 1934, þar til ágreiningurinn var lagður undir úrskurð 6. þ. m.

Eftir því, sem upplýst er í málinu, eru tildrög þess þau, er nú skal greina:

Með umsókn um liftryggingu, dags. 4. sept. 1930, sótti hinn látni um 10000.00 kr. liftryggingu hjá tryggingarfélaginu „Svea“ í Gautaborg hjá umboðsmanni þess á Ísafirði, Harald Aspelund, og skyldi upphæðin samkvæmt beiðninni greiðast handhafa liftryggingarskirteinisins, er hún kæmi til útborgunar.

Skv. beiðni þessari var hinum látna 18. nóv. 1930 afhent liftryggingarskirteini frá félaginu, útgefið 17. okt. 1930, með umbeðinni upphæð, en í skirteininu stendur, að upphæðin skuli greidd hinum vátbyggða, er hann verði 90 ára, eða deyri hann fyrr „til hans Retsindehaver“. Kveðst félagið hafa gefið skirteinið þannig út sökum þess, að það hafi 1. jan. 1928 hætt að gefa út skirteini til handhafa.

Í málinu hefir verið lagt fram afrit af skýrslu H. Aspelund til „Svea“, dags. 4. október 1930, um ýmis atriði varðandi tryggingarbeiðnina og segir þar m. a., að tilgangur umsækjanda með tryggingunni sé „omsorg for familie“.

Við uppskrift búins, er fram fór 14. okt. 1933, telur móðir hins látna liftrygginguna fram meðal eigna búins, án þess að getið sé annarra athugasemda en að skirteinið sé geymt hjá Jóni S. Edwald, konsúl á Ísafirði. Í einu af

sóknarskjölum umboðsmanns móður og barna hins látna, er skirteinið talið hafa verið í vörzlum fjölskyldu hins látna án nánari útskýringar, og í öðru móður hins látna, en í einu varnarskjali umboðsmanns skuldheimtumanna búsin er talið, að skirteinið hafi við dauða hins látna verið í vörzlum H. Aspelund. Um vörzlur skirteinisins er eigi annað upplýst.

Af hálfu móður og barna hins látna er því haldið fram, að með skýrslu H. Aspelund frá 4. okt. 1930 sé fullsannað, að hinn látni hafi tekið umrædda líftryggingu í þeim einum tilgangi að tryggja framfærslu fjölskyldu sinnar. Einnig er því haldið fram af þeirra hálfu, að þar sem hinn látni hafi beðið um, að líftryggingarskirteinið yrði gefið út til greiðslu til handhafa, beri að taka fullt tillit til þess í máli þessu, þó að líftryggingarfélagið hafi breytt út af þessari ósk hans. Loks er því haldið fram af þeirra hálfu, að einföld viljayfirlýsing hins látna um, að tryggingin sé tekin „til omsorg for familie“, hafi veitt fjölskyldu hans fullan rétt til að fá vátryggingarféð greitt, án þess að hinn látni þyrfti að gera frekari ráðstafanir til að tryggja þann rétt, og eigi skuldheimtumenn hins látna því engan rétt til fjárins skv. islenzkum lögum.

Af hálfu skuldheimtumanna búsin er því hinsvegar mótmælt, að í fyrrnefndri skýrslu H. Aspelund felist nokkur sönnun þess, að tryggingin hafi verið tekin til „omsorg for familie“. Þá er því einnig haldið fram af þeirra hálfu að dæma verði um réttinn til lífsábyrgðarfjárins eftir texta lífsábyrgðarskirteinisins, eins og hann er, þó að eigi sé hann í samræmi við upphaflegar óskir hins látna, enda hafi hann ekkert gert til að fá honum breytt. Leiði það því af ákvæðum 25. gr. erfðatilskipunarinnar frá 25. sept. 1850, að lífsábyrgðarféð eigi að renna inn í bú hins látna, enda væri yfirlýsing hans um það, að tryggingin væri tekin „til omsorg for familie“, þó að sönnuð væri, svo óákveðin, að hún gæti ekki sem einföld viljayfirlýsing stofnað rétt til handa móður eða börnum hins látna.

Skv. 25. gr. erfðatilskipunarinnar ber að gæta sömu reglna og um erfðaskrár um gjafabréf, sem eigi er ætlað til, að gildi fyrir en eftir lát gefanda. Þessara reglna hefir ekki verið gætt í sambandi við hina umræddu líftryggingu. Af því leiðir, að móðir hins látna og börn hans geta ekki

átt sérstakan rétt til að fá líftryggingarféð afhent sér út úr lúí hans, nema fyrir liggi gild ráðstöfun hins látna í formi þriðjamannsgernings þess efnis, að líftryggingarféð skuli ganga til þeirra. Að áliti réttarins er eigi unnt að telja, að svo sé. Í váttryggingarbeiðninni ákveður hinn látni aðeins, að lífsábyrgðarféð skuli greitt handhafa skirteinisins, en ekki neinum ákveðnum manni eða mönnum eftir sinn dag, og felst ekki í því nein ráðstöfun eða gerningur í þágu þriðja manns. Síðan fær hann skirteinið afhent með því ákvæði, að eftir dauða hans skuli líftryggingarféð greiddast til „hans Retsindehaver“, sem skilja verður þannig, að það skuli greiddast búi hans eða með öðrum orðum skuldheimtumönnum hans og erfingjum, og er liðið mikið á þriðja ár frá því, að hann fær skirteinið afhent, er dauða hans ber að, án þess að séð verði, að hann hafi aðhafzt nokkuð til þess að breyta þessu ákvæði skirteinisins, og bendir þetta frekar til þess, að ekki hafi verið um ákveðna ráðstöfun í þágu þriðja manns að ræða af hans hendi. Og þó lögð væri til grundvallar í málinu umsögn umboðsmanns váttryggingarfélagsins um, að tilgangur líftryggingarinnar væri „omsorg for familie“, er þar um svo óákveðna yfirlýsingu að ræða, að ekki verður talið, að í henni felist gerningur í þágu ákveðins þriðja manns.

Skv. þessu er að áliti réttarins eigi unnt að taka til greina kröfu Haralds Aspelund f. h. móður og barna hins látna um afhendingu lífsábyrgðarfjárins úr búinu, heldur ber að telja, að féð skuli renna inn í búið.

Vegna fjarveru og anna skiptaráðanda hefir úrskurður þessi eigi verið kveðinn upp fyrr en nú.

Því úrskurðast:

Krafa Haralds Aspelund f. h. móður og barna hins látna, Elíasar Kristjáns Sigurgeirssonar, um afhendingu úr búinu á 10000.00 kr. lífsábyrgðarfé hins látna frá líftryggingarfélaginu „Svea“ verður eigi tekin til greina, og skal fé þetta renna inn í bú hins látna.
